

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתכג

ערב שבת קודש
פרשת אמור
ט"ז באייר ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה משתתף לפעמים בתהלכה ובכינוס ואומר שיחה מיוחדת לכבודם, ועודדם ביותר. בדרכו להציון הק' היה נוסע ל'שדה' שבו התכנסו הילדים, ושווה שם מעט ואחר-כך ממשיך אל הציון²⁴.

"אצל אדמו"ר האמצעי היה ל"ג בעומר מימים טובים המצויינים. היה יוצא לשדה בעריכת סעודה קלה, שתיית משקה ואכילת ביצים מבושלות ובניגונים ובריקודים. וראו אז הרבה מופתים", בעיקר בנוגע לפקידה בזרעא חייא וקיימא. וכך נהגו למסור לרבי בקשות בנושא זה ביום ל"ג בעומר, ומשפחות רבות זכו להיפקד בזכות זה²⁵.

[את] המקוה [=מה שמצפים להשיג כתוצאה מזה].

24) וכן הציע הרבי לחסידים לעלות על הציון היום, כיוון שקברי צדיקים בכלל הוא במקום העלייה לציון הרשב"י - 'תורת מנחם - התוועדויות' תש"י, עמ' 67. וראה עדי"ז בס' 'קב הישר' פרק עא.

25) ספר המנהגים עמ' 43, מלקוטי דיבורים, כרך ג, דף תקיט, א, ו'היום יום' ל"ג בעומר. ביאור בזה ב'התוועדויות' תש"י שם, עמ' 60.

ישראל ברוב עם ובפרסום גדול, ככל אתר ואתר²³.

23) 'כינוס' בבית-חינו היה כבר בשנת תש"ג. את צורת ה'פאראד' - צעדה המלווה בשלטים וכרזות - לבש בשנת תש"ז (הכינוס התקיים שם לפני התהלכה). בשנת תש"מ היתה הוראה לערוך תהלכות גם בארה"ק, ומסיף והולך מידי שנה בשנה - ראה פירוט השנים ב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רעו. בנוגע להופעת 'קוסם', אף שיש מקילים בזה אם הוא מדגים תחילה תרגיל אחד ומראה שאינו אלא אחיזת-עיניים (וכמ"ש ב'פינת ההלכה' בגיליון 543 של 'שיחת השבוע'), הרי במקומות ובחוגים שהרבנים אסרו זאת, ומכיוון שחובתנו לעשות הכול כדי לשתף בזה את כל הילדים, למעשה אין מקום להקל בזה (ובק"ו מהאמור בס' 'צעירי אגודת חב"ד' ס"ע 127).

בהגדרת הפרסים שנוהגים לערוך בתהלכות ובכינוסים, יש להקפיד למלא את הוראת הרבי: "העיריות כמה פעמים, שבכל כיוצא-בזה צריכה להיות הגרלת ספרי קודש, וקל להבין". בשנת תשל"ג הופיע בפרסום מטעם צאנז"ח ילד המקבל 'כדורגל' כפרס העיקרי במבצע של"ה, ובתגובה מסר יו"ר המזכירות, הרה"ח ר' חמ"א חודקוב ע"ה, ליו"ר צאנז"ח דאז, הרה"ח ר"י לייבוב ע"ה, שהרבי אינו גורס כלל פרס זה, ושיש להשמיד את המודעות שנדפסו (ראה לשון המענה ב'התקשרות' גיליון נא עמ' 14).

אגב, פעם השיב הרבי (ללא קשר ל"ג בעומר) למוסד שערך הגרלה על פרסים יקרי-ערך: "לכאורה, הוצאות הפרסים גדולה וביזתר - ועל-פי סברא, גם בהרבה פחות מזה ישיגו

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז באייר ה'תשע"ט – כ"ג באייר ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז באייר	הלי יסודי התורה פרק ד-ו.	הלי נזירות פרק ח.	מ"ע ג. ד. ט.
ש"ק	י"ח באייר	פרק ז-ט.	פרק ט.	מל"ת סג. סה. מ"ע קעב.
א'	י"ח באייר	פרק יו"ד. הלי דעות... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק י.	מל"ת סד. מ"ע ח. ו. רו.
ב'	י"ט באייר	פרק ג-ה.	הלי ערכין וחרמין... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רז. מל"ת שב. מ"ע רה. מל"ת שג.
ג'	כ' באייר	פרק ו-ז. הלי תלמוד תורה... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מל"ת רנו. שא. דש. שה.
ד'	כ"א באייר	פרק ב-ד.	פרק ג.	מ"ע יא.
ה'	כ"ב באייר	פרק ה-ז.	פרק ד.	מ"ע רט.
ו'	כ"ג באייר	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ת יז. מז. ס. ו. ה. ב. ג. ד. טו. מ"ע קפו. מל"ת כג. כד.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'						
ו', ט"ז באייר	3:41	4:38	5:02	6:01	9:15	12:38	7:20.2	7:46
ש"ק, י"ח באייר	3:40	4:37	5:01	6:00	9:15	12:38	7:20.8	7:47
א', י"ח באייר	3:38	4:35	5:00	5:59	9:14	12:38	7:21.6	7:48
ב', י"ט באייר	3:37	4:34	4:58	5:58	9:14	12:38	7:22.3	7:49
ג', כ' באייר	3:35	4:33	4:57	5:57	9:13	12:38	1:23.0	7:49
ד', כ"א באייר	3:34	4:32	4:56	5:57	9:13	12:38	7:23.7	7:50
ה', כ"ב באייר	3:32	4:31	4:55	5:56	9:12	12:38	7:24.4	7:50
ו', כ"ג באייר	3:31	4:30	4:54	5:54	9:12	12:37	7:25.1	7:51

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם). שיעור התלוי במיקום ובעונת השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
אמור	6:43	7:58	6:58	8:01	8:01	6:50	7:00	8:00
בהר-בחוקותי	6:48	8:04	7:03	8:06	8:06	6:56	7:04	8:05

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org

ביום זה יש לתת צדקה בהוספה מיוחדת.⁹
 נהגו לאכול ביצים בל"ג בעומר¹⁰. בבית אביו של הרבי נהגו לאכול חרובים, לזכר החרובים שמהם ניוונו רשב"י ורבי אליעזר בנו במשך זמן היותם במערה¹¹.
 "עת סגולה היא, להתעוררות ולתוספת אומץ בגילוי והפצת פנימיות התורה, שבודרנו נתגלתה במעיינות החסידות ותורתה"¹².
 יש הרגשה מיוחדת על 'אהבת-ישראל' ביום זה¹³.
 "השייכים לזה, צריכים לסדר נסיעה למירון, אבל לאורך גיסא, אין מההכרח שתיסע כל הישיבה... והנשארים יארגנו התוועדות במקומם"¹⁴.
 "אצל חסידים היו נוהגים לשבת להתוועד בל"ג בעומר לפנות ערב, בין מנחה למעריב"¹⁵.
 גם נשי ובנות חב"ד יערכו היום התוועדות¹⁶.
 בהתוועדות זו עורכים מגבית של צדקה¹⁷.

(9) 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ה ח"ג, עמ' 2017. וראה גם 'התוועדות' תשמ"ח ח"ג, עמ' 319.
 (10) ועל הרבי מסופר, שנהג לאכול ביצים שקלפתן נצבעה בשעת הבישול בצבע חום - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רפ. [בד"כ עשה זאת הרבי בחדרו. אך בהתוועדות ל"ג בעומר תש"ל היתה מונחת ביצה קשה על השולחן, ובשעת ההתוועדות חתך אותה הרבי לארבעה חלקים, ואכל ממנה. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' ס"ע ערה].
 (11) 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ב ח"ג עמ' 1395.
 (12) אג"ק חלק כ עמ' רכג.
 (13) 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 362, ועוד.
 (14) 'שערי-המועדים - ספירת-העומר' סי' צד, וש"נ. וראה בשיחת מוצש"ק אמור, אור לפסח-שני תשל"ח סי"ד, שבספרים מובא דבר פלא, שאותם שהיו בל"ג בעומר במירון, הרגישו שמחה מופלגת, עד שאין זה מובן כלל בדרך הטבע, אך כך הוא הרגש האדם שם בפשטות (ראה גם בס' 'טעמי-המנהגים', עמ' ערה). ומבאר הטעם, מפני שאו התקיים ברשב"י "בחד קטירא אתקטנא...". היינו בדוגמת דרגת משה רבינו שבכל אחד ואחד מישראל.
 (15) ספר-המנהגים שם, מספר-השיחות תש"א עמ' 119. ושם גם ביאור העניין ע"פ נגלה מרה"ח ר"ה מפאריטש, ובהערה - מ"כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.
 בזמן הצמח-צדק היו עורכים ליושבים [=חסידים שהתעכבו בליובאוויטש משך-זמן ללימוד תורה ועבודת ה', בלא מסגרת] ולאורחים סעודה גדולה בדגים ובשר לפני ערבית אור לל"ג בעומר (רק הצ"צ עצמו אכל - בלילה - מאכלי חלב) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רדע. ועיי"ש עמ' רעט"פ.
 (16) אג"ק ח"ג עמ' מו וח"א עמ' טט.
 (17) נסמן לעיל הערה 9.

* הרבי עורך¹⁸ "להוסיף בתורה, עבודה וגמ"ח - עליהם העולם עומד, והרי רשב"י עליו נאמר 'וצדיק יסוד עולם'... נתינה לצדקה במספר ח"י - והרי ל"ג בעומר הוא ח"י באייר (ראשיית-יבות: אברהם, יצחק, יעקב, רחל, שכוללת כל ד' האמהות). בעבודה - מזמור ל"ג בתהילים, ספר דוד בן ישי בתור נעים זמירות כל בני-ישראל. בתורה - בפרשת השבוע, וכפרט בחלקו המיוחד ליום זה (השיעור בחת"ת)...".

* מנהג שפשט בכל תפוצות ישראל: ביום ל"ג בעומר אוספים את כל הילדים, ומסבירים להם מעניינא דיומא, אודות רשב"י וכו'¹⁹. אחר-כך יוצאים עמם לטיול אל השדה (והמנהג שהתינוקות - גם הבנות²⁰ - יורים בקשת בל"ג בעומר²¹], ונותנים להם מיני מתיקה שישמחו את ליבם, וכל זה [נעשה בשעה המתאימה ללימוד תורה] משום "עת לעשות לה'..."', שעל-ידי זה נוסף בחינוכם ביתר שאת וביתר עוז²².

בימינו עושים זאת בתהלוכות ובכינוסים לילדי-

(18) במכתב מיום א' פ' בחוקותי תשמ"ט "ע"ד הצעת רבים והחלטתם לעשות כן במעשה בפועל", לקוטי-שיחות, כרך לב, עמ' 254. ובשולי המכתב: "נ.ב.: מובן ופשוט שגם לאחר ל"ג בעומר יש לעשות ולהשלים כל ה"ל, כלימוד פסח שני דמיניה אולינן: 'ניטא קיין פאָרפֿאַלן [=אין דבר אבוד], ובכפליים לתושיה".
 (19) וגם הפייטנים בשבחו של רשב"י (כמו פיוט 'בר יוחאי') שלא ראינו שיאמרו אצל רבותינו נשיאינו, קרוב לומר שהיה אצלם במחשבה - 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ח ח"ג, עמ' 271.
 (20) במענה למנהלת 'בית רבקה' בשכונת הרב, שהודיעה שהתלמידות תי יוצאות לשדה בל"ג בעומר, וישחקו עם קשת כנהוג, ענה הרבי 'הרומז גם-כן לקשת [בענו], שהוא סימן לביאת משיח' (זח"א ע"ב, ב. והחרים [=המשך] מאמרי חסידות לאדמו"ר מהר"ש משנת תרל"א] עמ' סט), ותשואות-יהן על הבשורות טובות, וגדול הזכות וכו'", עכ"ה"ק. (ופשוט שאין שייך בזה 'לא יכשב' (ראה רש"י נזיר ט"א, וש"ג) שהרי קשת המשחק אינה דומה לכלי נשק כלל, ומה גם בימינו שאין רווח השימוש בזה כנשק).
 (21) מנהג זה הובא ונתבאר בס' בני-יששכר מאמרי חודש אייר מ"ג פ"ד, ובספרים שהובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ח סל"ו. וראה 'תורת-מנחם - התוועדות' תשי"א ח"ב עמ' 77. לקוטי-שיחות, כרך לו, עמ' 121, הערה 5 באריכות.
 (22) 'תורת-מנחם - התוועדות' תש"מ ח"ג, עמ' 1727, 'התוועדות' תשמ"ו ח"ג, עמ' 268.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת אמור

י"ז באייר

במנחה אין אומרים 'צדקתך'.
פרקי-אבות - פרק ד.

יום ראשון

ח"י באייר - ל"ג בעומר²

1) לוח כולל-חב"ד, ע"פ סידור אדמוה"ז, לפני "למנצח... יענך".
בש"ע אדמוה"ז סי' תצג ס"ה מבואר, שהנהגה זו מתאימה להדעה זו שהאבילות פסקה כבר בליל ל"ג, ולפיה מותר להסתפר וללשאת אשה בליל ל"ג בעומר.
הוראת הרבי משנת תשי"ד (אג"ק ח"ח עמ' שית, 'שערי הל' ומנהג' אור"ח ח"ב עמ' קסה) ש"מפני חילוקי הדעות שיש בזה כמבואר באחרונים - יש לעשותה [את החופה] ביום ל"ג בעומר אבל לא בליל אור ל"ג בעומר". ולכאורה היא "משנה ראשונה", כי בשנת תשל"ז אמר הרבי ('שערי הל' ומנהג' ח"ה עמ' קז, משיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 703) שעריכת נישואין בליל ל"ג בעומר תלויה בב' הדעות הנ"ל והכרעת אדמוה"ז בסידורו היא כדעה השניה. **ומעשה רב בליל ל"ג בעומר תשמ"ט** שהרבי הזכיר בשיחה, שבל"ג בעומר עצמו מוסיפים בשמחה, ועושים שתי חתונות "כפליים לתושייה" כפי שהתקיים שם בפועל (התועודיות תשמ"ט ח"ג עמ' 178 - תודה להרב שבתי שי פרידמן מעיה"ק צפת).
ונהג במחצית-השקל שם ס"ק ג כ' שא"א תחנון ממנחה, ומ"מ ממתניים למחר לתספורת, וכן המנהג במירון בכל החוגים, שאע"פ שא"א תחנון ממנחה, ממתניים לחלאקה' עד אחרי תפילת ויתקין (ועד"ז בס' 'בין פסח לשבעות' עמ' רמ בשם ס' א"י, ועמ' שמו הע' יב), אמנם בש"ע אדמוה"ז הביא בטעם השמחה בל"ג בעומר רק את מה שתלמידי ר"ע פסקו מלמות, ולא את עניין היולא דרשב"י (ראה לקוטי-שיחות חכ"ב עמ' 138), ולכן לעניין תחנון נוהגים כהוראת רשב"י לשמוח ביום זה.

2) בעומר - למרות שנוסחנו הוא לספור "לעומר" - כי כששינו לנוסחנו לא הקפידו לשנות גם בתאריכי מכתבים וכדומה,

אין אומרים תחנון³.
אין מסתפרים גם בל"ג בעומר, מלבד תספורת-מזווה לילדים⁴.
(ילד שנולד לאחר ל"ג בעומר עד ערב חג השבועות ועד בכלל, עורכים את תספורתו בערב החג).
יום היולא של התנא רשב"י. יש נוהגים להדליק ריבוי נרות בלילה בבית-הכנסת (ובארץ-הקודש נהגו הכול ב'הדלקות' פומביות)⁶ ועושים שמחה "בכל לב ונפש"⁷, כי רצונו הוא שישמחו ביום זה⁸.

ונשאר הנוסח הישן (אג"ק ח"א עמ' רט). במקום אחר כתב הרבי רמז בדבר: בספרי פולין מובא של"ג בעומר' בנימטריה 'משה' - להעיר דרשב"י "היה ניצוץ משה", ונתעלה לאותו אור שקיבל משה כשעלה לקבל לוחות שניות" (עמק-המלך ס"ב ד', ועל-דרך זה בכמה מקומות) - לקוטי-שיחות ח"ז עמ' 337.
3) סידור אדמוה"ז לפני "למנצח... יענך". וראה ש"ע אדמוה"ז סי' תצג ס"ה. השלמות הדברי נחמיה' לש"ע סי' קלא ס"ח [נדפסו בהוספות לש"ע הישן ח"א עמ' 357].
4) ראה ש"ע סו"ס תצג. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רפג"ד. וראה שם עמ' רפד אודות נישואין. ובשנים האחרונות ע"פ הוראות הרבי עורכים נישואין ביום זה, גם ללא סיבות מיוחדות.
5) אג"ק כרך יב עמ' תמא (למי שנולד בכ' אייר - 'אוצר' עמ' רט).
6) בעבר נהגו בהדלקות גם בירושלים ובחברון, ורבותינו השתתפו בזה - אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ג עמ' די, סה"ש תרצ"ט, עמ' 330. לפרטי המנהג וטעמיו, ראה ס' 'בין פסח לשבעות' פי"ח סט"ו ואילך. אג"ק ח"ח עמ' רטו.
7) אג"ק אדמוה"ז ח"א (הוצאת קה"ת, ברוקלין תשמ"ט), עמ' קיז.
8) לוח כולל-חב"ד, ע"פ לקוטי-שיחות חלק ד עמ' 1304 ועוד, מה'משנת חסידים', החד"א וכו'. וראה 'התועודיות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1994: "ביום זה - **דבר פשוט** הוא שצריכים כולם להיות בשמחה גדולה", עיי"ש. בקשר למנהגים העתיקים בשמחת רשב"י, ראה גם המובא בספר-השיחות תש"נ ח"ב, עמ' 460.

הצלחה בלימוד התורה על-ידי התמסרות למרות הקשיים

על-ידי לימוד התורה זוכים לשפע חיים מאושרים גם בגשמיות, כפי שלמדנו מסיפור רשב"י שאמר "בקעה בקעה התמלאי דינאי זהב" • מרבי עקיבא נלמדת הוראה לכל תלמיד: כאשר יחליט ויתמיד מתוך רצון חזק - ברור הדבר שיצליח! • וגם מתלמידי רבי עקיבא למדים, שרק בהיות הלימוד מתוך אהבת-ישראל נעשית התורה סם חיים • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. יודעים! אתם כולכם שהימים האלה הם ימי ספירה שהיא מצות תורתנו הקדושה. מעת שמתחיל חג הפסח מתחילים לספור ספירה, אחר-כך בא חג השבועות, זמן מתן-תורתנו, שעם-ישראל מקבל בחיות מחודשת, חמימות מיוחדת ותוקף חזק יותר את התורה הקדושה להנהיג חייהם לפי הוראות התורה, כל השנה.

רז"ל² בתורה שבעל פה מספרים על הפעם הראשונה שישראל ספרו ספירה שהיה זה מיד אחרי צאתם ממצרים ומבלי הבט שרק זה עתה שוחררו מאחת הגלויות הקשות ביותר, גלות מצרים, אף-על-פי-כן היה כבר בהם ההרגש הרוחני, שמיד ביום הראשון לצאתם ממצרים, התחילו להשתוקק לאותו יום מאושר בו תקיימו הבטחתו של משה רבנו, שהקב"ה ייתן להם את התורה, ותשוקה זו הביאה את מצות הספירה.

יהודים חכו בלי סבלנות לקבלת התורה, הם ספרו הימים והשבועות, יום אחרי יום, הנה הנה יקבלו את

1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר בלה"ק, ונדפסה בבטאון חב"ד ח"ג בתחלתו. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

2) אגדה הובאה בר"ן סוף פסחים. וראה חינוך מצוה שו. הנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 114.

התורה.

התורה וסיפוריה היא תורת חיים, דבר חי לנצח, וכך גם בסיפור ורמזה של ה"ספירה" החוזרת ונשנית כל שנה, שכל יהודי מרגיש, ואפילו זה שאינו מרגיש בגלוי, מרגיש זאת בהרגשתו הפנימית, ההשתוקקות והצפייה לקבלת התורה, לקבל את התורה בתוקף חזק יותר, בחמימות חדשה ובחיות מחודשת, כמו שמקבלים דבר חדש שלא היה עד אז.

וזה נותן כוח לכל ישראל בכלל ולנוער בפרט להתעורר ברצון חזק ללימוד התורה ולהתנהג לפי הוראותיה כל השנה.

וזה גם גורם נחת רוח להורים ולמורים וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

* * *

ב. בימי הספירה גופא עומדים אנו ביום ל"ג בעומר, הקשור בתנא הגדול רבי שמעון בר יוחאי.

חז"ל³ מספרים לנו, שפעם שאלו תלמידיו את רבי

3) שמו"ר פנ"ב, ג. שוחי טוב פצ"ב, ה. מדרש תהלים (הוצאת בוכר) שם ס"ח. וראה גם לקמן ע' 281 ואילך.

שמעון:

איך מגיעים על-ידי תורה לאושר גם בחיים הגשמיים?

יצא רבי שמעון לבקעה ואמר:

בקעה, בקעה התמלאי דינרי זהב. וראו התלמידים איך מתמלאת הבקעה דינרי זהב.

זאת אומרת, שרבי שמעון על-ידי היותו כולו תורה, היתה לו היכולת להראות את הניסים לכל שכולם יראום בעיני בשר, ותלמידיו היתה להם היכולת לראות זאת משום שהלכו בדרכיו של רבי שמעון ולמדו אצלו, שמשום כך ראו הם את הניסים ויכלו להשתמש בזהב להוצאותיהם ופרנסתם.

כך גם בימינו אלה, מביאה התורה האושר האמיתי גם בחיים הגשמיים, בפרנסה, ועל-ידי לימוד התורה כדבעי שואבים זהב לניצול על חיים שקטים ומאושרים.

* * *

ג. הוראה נוספת בעניין זה ישנה מרבי שמעון:

ישנם הטוענים, כשנמצאים בגלות קשה כזה, איך יכול להיות לאדם התוקף והחזק ללמוד תורה ולקיים מצוות?

על זה מספרת לנו הגמרא⁴: אמר רבי שמעון גלו לבבל ולאדום שכניה עמהם. בכל מקום שיהודי שם, נמצא אתו הקב"ה ונותן לו כוח להתנהג לפי דרישת התורה.

כשילדים חושבים, איך יכולים ללמוד בשקידה ובהתמדה, בזמן שחבריהם עושים דברים אחרים בשעת מעשה, ואיך הם יכולים להתגבר על יצרם הרע כשילדים אחרים מפתים אותם לשחק גם בזמן הלימוד והתפלה.

אומר על זה רבי שמעון:

הקב"ה נמצא עם כל ילד וילדה, והוא - הקב"ה - עוזר לעבור את הגלות, שעל-ידי זה מצליחים בתורה, כמו בחיים הגשמיים.

* * *

ד. ייתן השם יתברך לכל אחד מכם, כקטן כגדול,

שתזכרו תמיד שהקב"ה ברא את העולם ומנהיגו ומשגיח בהשגחה פרטית על כל אחד ואחת, נמצא הוא עם כל אחד מכם ונותן הכוח והעזר ללמוד תורה ולקיים מצוות ולהצליח בזה. ובזכרכם זאת, תהיו מאושרים, אושר יהודי אמיתי, בגשמיות וברוחניות, והוריתכם ומוריתכם ישבעו מכם רוב נחת.

ובקרוב ממש, כשמשיח יבוא, תצאו, אתם בתוך כלל-ישראל, מהגלות, שלימים, בריאים, ושמחים, לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

* * *

ה. אבקש שהילדים והגברים ינגנו הניגון "אני מאמין בביאת המשיח", והילדות והגברות תמחאנה כף.

(אחרי שסיימו לנגן, אמר:)

ייתן השם יתברך לנו בתוך כלל-ישראל, שנזכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

היו בריאים ושמחים, ובקרוב ממש נצא מהגלות לקראת הגאולה השלימה על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

* * *

ו. [.] יום זה - ל"ג בעומר - מבדיל ומחלק הימים לשני סוגים: הימים שלפני ל"ג בעומר והימים שמל"ג בעומר ואילך. יום ל"ג בעומר עצמו הוא יומא דפגרא ושמחה⁵.

ימי הספירה בכלל, ול"ג בעומר בפרט, קשורים הם ברבי עקיבא ותלמידיו, ומהם הוראה לכל אחד ואחד מאתנו ובפרט לתלמידי הישיבות וחדרי תורה.

ז. מהי הנקודה העיקרית שחוללה שינוי בחיי רבי עקיבא, שינוי מן הקצה אל הקצה?

מספרים לנו רז"ל⁶, אשר כשנתן רבי עקיבא דעתו ללמוד תורה, לא ידע אז אם יצליח או לא. מלבד זה היו לו קשיים רבים, כי עני גדול היה וחסר-כל.

⁵ ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתצ"ג ס"ה.

⁶ ראה אדר"נ פרק ו.

וספרתם לכם ממחרת השבת (כג,טו)

"וספרתם לכם" - זו העבודה של בירור הנפש הבהמית, הארת ה'לכס'.

"ממחרת השבת" - זו בחינה שלמעלה מהזמן, למעלה מ'שבעת ימי ההיקף' של בריאת העולם. ובלשון החסידות: 'למעלה מסדר השתלשלות'.

"וספרתם לכם ממחרת השבת" - הכוח לברר את השפל ביותר, המידות המושחתות של הנפש הבהמית, בא דווקא מהגבוה ביותר, 'למעלה מסדר השתלשלות'. כי כן היא המידה: כל הגבוה-גבוה יותר - יורד למטה-מטה יותר.

(לקוטי שיחות כרך א עמ' 269)

תספרו חמישים יום (כג,זז)

והלוא אין סופרים אלא ארבעים ותשעה ימים?

אלא העבודה של ספירת העומר ממשיכה את מ"ט שערי בינה, שער אחד ליום. ואין אנו סופרים את היום החמישים, שהוא כנגד השער החמישים, שכן זו בחינה נעלית ביותר ועבודתנו אינה 'מגיעה' לשם. אבל שער זה נמשך וניתן לנו מלמעלה לאחר שהמשכנו את כל השערים שניתן להמשיכם על-ידי עבודה.

"תספרו חמישים יום" - מכיוון ששער החמישים נמשך כתוצאה מעבודתנו בספירת-העומר, מעלה עלינו הכתוב כאילו המשכנו גם את השער הזה.

(לקוטי תורה שיר השירים עמ' לה)

* * *

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מתרין:

לאחר סיום ספירת והמשכת המ"ט שערים, יש לספור מ"ט שערים נעלים יותר, שערים כאלו שער עכשיו היו בבחינת "שער החמישים", למעלה מהשגה ותפיסה.

(לקוטי שיחות כרך ג, עמ' 996)

ונתת על המערכת לבונה זכה (כד,ז)

אבא שאול אומר: שם (באותו רווח שבין סדר לסדר, רע"ב) היו נותנין שני בויכי לבונה של לחם הפנים. אמרו לו: והלוא כבר נאמר "ונתת על המערכת לבונה זכה" ("ועל" משמע ממש, רע"ב)? אמר להן: והלא כבר נאמר "ועליו מטה מנשה" (והיינו סמוך, והרי נמי "על" סמוך, רע"ב) (מנחות פי"א)

אומר הגה"ח רבי לוי'יצחק שניאורסון ז"ל:

בפסוק "ועליו מטה מנשה" (שהוא משמש הוכחה לדעתו של אבא שאול בעניין שני בויכי הלבונה) נרמזים הן שמו של אבא שאול והן שני בויכי לבונה:

אבא שאול - אם נסיר מספר 'מטה' (54) מ'מנשה' (395) (שהרי רק מטה מנשה היה "עליו", לא מנשה עצמו), ישאר 341, כמניין 'אבא שאול' (341 = 395 - 54).

שני בויכי לבונה - אם נסיר מספר 'מטה' (54) מ'מנשה' מלא (מ"ם נו"ן ש"ן ה"ה) (556), ישאר 502, כמספר 'שני בויכי לבונה' (556 = 502 + 54).

(תורת לוי'יצחק, עמ' רמא)

פרשת אמור

אמור אל הכוהנים... ואמרת אליהם (כא,א)

אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י)

גם בתוך נפש האדם יש 'גדול' ו'קטן'. ה'גדול' הוא כוח השכל, וה'קטן' - כוח המעשה. מצווה התורה, שה'גדול', כוח השכל, צריך 'להזהיר' ולכוון את ה'קטן' - כוח המעשה. כלומר, צריכים ללמוד תורה על-מנת לעשות דווקא, וכמאמר חז"ל (קידושין מ) "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה".

(ליקוטי שיחות כרך ז, עמ' 327)

ולא תחללו (כב,לב)

"תחללו" - מלשון חלל ומקום פנוי.

"ולא תחללו" - אל תעשו חלל והפסק ביניכם לבין אביכם שבשמים על-ידי חטאים ועוונות.

פירוש נוסף:

"ולא תחללו" - אל תגרמו שיהיה חלל ומקום ריק מהשראת השכינה על-ידי גסות הרוח, שכן הגאווה דוחקת, כביכול, את רגלי השכינה.

(לקוטי תורה ויקרא עמ' לג)

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב,לב)

"ונקדשתי" - כאשר אדם מתבונן שהקב"ה קדוש ומובדל לגמרי מהעולמות, "בתוך בני ישראל" - מתעוררת בפנימיות ליבו אהבה ותשוקה עזה לקב"ה.

(לקוטי תורה ויקרא עמ' לג)

* * *

מפסוק זה למדו רז"ל (עבודה זרה נד) שחייב אדם למסור את נפשו על קידוש השם. ויש לדקדק, מדוע נאמר חיוב זה בסגנון של סיפור דברים, ולא בסגנון של ציווי?

אלא הכוח למסירת-נפש בא מה'אהבה המסותרת' שבנשמה, שהיא אהבה על-שכלית, למעלה מטעם ודעת. ומכיוון שהתורה היא חכמה וטעם ודעת, לא יכול להיות בה ציווי מפורש על מסירת-נפש.

זה גם הטעם שלא מצאנו בתורה נימוק על מסירת-נפש, כמו שמצאנו במצוות אחרות, ולדוגמה: "לאהבה את ה' אלקיך גו' כי הוא חיךך" (נצבים ל).

(לקוטי שיחות כרך יב עמ' 212)

אף-על-פי-כן, ראה מעשה ובא לידי החלטה להקדיש ימיו לתורה. והמעשה שראה הוא, אשר טיפין טיפין של מים נופלות על אבן וחוקקין אותה.

אמר רבי עקיבא: האבן היא מוצקה וקשה, והמים הם רכים, והטיפות קטנות, אף-על-פי-כן, כשיתמידו המים ליפול על האבן טיפה טיפה, מיום ליום, ומשבוע לשבוע ומחודש לחודש, הנה סוף כל סוף יפוצצו המים את הסלע.

על-אחת-כמה-זוכמה אם למרות כל הקשיים יחליט ללמוד תורה בכל רצונו, ויתמיד בלימוד מיום ליום ומשבוע לשבוע ומחודש לחודש שנה בשנה, אין כל

אם למרות כל הקשיים יחליט ללמוד תורה בכל

רצונו, ויתמיד בלימוד, אין כל ספק אשר סוף סוף

יגיע למטרתו להיות בן תורה

מה גרם להבדל בתכלית שבין שני הסוגים האלה בתלמידיו של רבי עקיבא?

התלמידים מהסוג השני שמו לבם והקדישו כוחם ללימוד תורה מתוך אהבת-ישראל, חיו בשלום ורעות, ונהגו כבוד זה בזה. מה-שאיין-כן חבריהם, מהסוג הראשון, שלא שמו לבם לזה כלל. ולכן לא הצליחו ולא זכו שתהיה להם תורת חיים לסם חיים¹⁰.

דורשים ותובעים מתלמידי הישיבות בכלל, ובפרט מהתלמידים שהלימודם הוא ביראת-שמים, ותיקון המידות ברוח החסידות, ומודיעים אותם אשר הכול תלו בהם עצמם:

אם יהיו עמלים בתורה וחדורים ברוח אהבת-ישראל, אם תנהגו כבוד זה בזה ותחיו באהבה ואחוה, שלום ורעות, אז תצליחו ותעלו למעלה מעלה, והיה שמכם לכבוד ולתפארת לישכתכם ולכבוד ולתפארת לישראל סבא.

(משיחות ל"ג בעומר ה'תש"ט, תורת מנחם כרך טז עמ' 266-268. ול"ג בעומר ה'תש"ג, שיחה לפני התלמידים הצעירים של ישיבת תומכי-תמימים דניו יורק ותלמידי אחי-תמימים ליובאוויטש מערי השדה - מוגה. תורת מנחם כרך ח, עמ' 148-150)

(9) ראה יבמות סב,ב.

(8) ראה יומא עב,ב. תענית ז,א.

(7) אדר"ג שם. נדרים נ,א.

(8) ר"פ בחוקותי.

ההוראה מסיפור רשב"י לערב הגאולה

להתכונן לגאולה אפילו בפעולה קלה

מסופר בגמרא, שכאשר רשב"י ורבי אלעזר בנו יצאו מן המערה, "חזו אינשי דקא רבי זורעי" (חורשים וזורעים). אמר, מגיחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה וכו', עד ש"בהדי פניא דמעלי שבתא (בערב שבת לפנות ערב) חזו ההוא סבא דהווה נקיט תרי מדאני אסא (חבילות של הדס) ורהיט בין השמשות. אמרו ליה הני למה לך, אמר להו לכבוד שבת. (אמרו ליה) ותסגי לחד בחד, (אמר להם) חד כנגד זכור וחד כנגד שמור. אמר ליה (רבי שמעון) לבריה, חזי כמה חביבין מצוות על ישראל. יתיב דעתיהו (נתיישבה דעתם)". כלומר: כאשר רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ראו יהודי רץ בערב שבת ואוחז הדסים בידו לכבוד שבת, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור – בטלה הקפידא שלהם, ועל-ידי זה נתאפשרה יציאתם מן המערה וכניסתם לעולם באופן שיוכלו לפעול בעולם.

וכיוון שפעולתם בעולם היא גילוי פנימיות התורה ושהתגלותה בעולם שייכת רק לאחר יציאתם מן המערה, שעל-ידי זה באה גאולה שלימה ואמיתית, כמו שכתוב ברעיא-מהימנא, "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון ביה מן גלותא" – נמצא, שבמאורע זה ("חזו האי סבא דהווה נקיט תרי מדאני אסא כו'") התחילה הגאולה השלימה והאמיתית.

ומזה מוכן גם בנוגע לעבודתנו בימינו אלה – שעכשיו צריכים אנו לגמור ולסיים הבאת הגאולה השלימה והאמיתית – שיש לימוד והוראה מסיפור הנ"ל, על-דרך הריצה בערב שבת עם שני הדסים, כדלקמן.

והעניין בזה: נמצאים אנו – כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר – בערב שבת לפנות ערב ("פּאַר נאַכט"), בסמיכות ממש להגאולה, ובמילא, צריכים להיות מוכנים ל"שבת", להתכונן ולהיות ראוי לקבלת פני משיח צדקנו – שלזה צריך הכנה רבתי, להיות מוכן בכל ריבוי העניינים ד"הלכתא רבתא לשבתא", הן בנוגע ל"זכור" והן בנוגע ל"שמור".

ועל זה באה ההוראה מסיפור הנ"ל – שכיוון שעומדים "בהדי פניא דמעלי שבתא", ואין פנאי לתקן ולהשלים כל העניינים ד"הלכתא רבתא לשבתא", ומה גם שאי-אפשר לדרוש מיהודי שטרוד ומיוגע ("פּאַריאַגט און פּאַרהאַרעוועט") בענייני העולם שיהיו אצלו כל פרטי העניינים ד"הלכתא רבתא לשבתא" – לכן מספיק לרוץ עם שני הדסים כו', כלומר, להחליט שרוצים לקיים הן ה"זכור" והן ה"שמור", ולהתחיל בעשיית פעולה קלה בזה (כלקחת שני הדסים, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור), ועל-ידי זה פועלים שתומשך בעולם הגאולה השלימה והאמיתית (כמו שהייתה התחלת הפעולה בסיפור הנ"ל בזמנו של רשב"י).

(משיחת ל"ג בעומר ה'תשי"א, תורת מנחם כרך ג, עמ' 97-98 – בלתי מוגה)

"ועל כרחך אתה חי"

שעל כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד, ועל כרחך אתה חי... ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא (פרק ז, משנה כב)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

הטעם שירידת הנשמה בגוף היא בדרך הכרח, כמאמר "על כרחך אתה חי" – לכאורה, כיון שרצונה של הנשמה לקיים רצון הקב"ה, שזה כל עניינה, הנה בידעה שהכוונה העליונה היא בירידתה למטה, צריכה הירידה למטה להיות ברצון, ולא בדרך הכרח – אלא ההכרח הוא מצד גודל הצער והייסורים שבירידה למטה [...].

אמנם, למרות גודל הצער והייסורים שבירידת הנשמה למטה – כדאי הדבר בשביל העלייה שלאחרי הירידה, היינו, שדווקא על-ידי הירידה למטה מתעלה הנשמה לדרגא נעלית יותר שבאין-ערוך מכפי שהיתה קודם ירידתה למטה.

ליתר ביאור:

הא גופא שהקב"ה – שהוא עצם הטוב, וטבע הטוב להטיב – מכריח את הנשמה לירד למטה, למרות גודל הצער והייסורים שבו, מהווה הוכחה אשר א) העלייה שבאה על-ידי הירידה היא עלייה גדולה כזו שבשבילה כדאי לסבול את הצער והייסורים שבירידה למטה, ב) שאין דרך אחרת – קלה ונוחה יותר – לבוא לעלייה גדולה זו, מלבד על-ידי ירידה גדולה זו.

וכיון שהירידה ל"בירא עמיקתא" היא ירידה שבאין-ערוך, למקום היותר תחתון שאין תחתון למטה ממנו,

– שהרי עבודת הבירורים (שבשביל זה ירדה הנשמה למטה) צריכה להיות במקום הכי תחתון, כידוע המשל מכלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר [=מנוף], שמעמידים אותו תחת הקורה התחתונה של הבית, ועל-ידי זה יוגבה הבית כולו, מה שאין כן אם יתחיל מאמצע או לא יוגבה החלק התחתון. וכידוע גם בעניין "ושקל בפלס הרים", שזהו כמשל כף מאזנים שכל שהכף שבה שוקלין יורדת למטה יותר, תהיה הגבהת המשא שבכף השנייה למעלה יותר –

מובן שגם העלייה ל"איגרא רמה" (שבשבילה כדאית הירידה, ואין דרך אחרת לבוא אליה לולי הירידה) היא עלייה שבאין-ערוך.

נקל להבין גודל צער הנשמה ועומקו – אם כאשר לאחרי כל הייסורים שבירידתה למטה לא מתמלא תכלית המכוון, העלייה הגדולה, הבאה על-ידי קיום רצון הבורא בחיי היוסיום – שאז נמצא שייסורי הירידה היו ללא תכלית, ואין לך ייסורים גדולים יותר מאשר ייסורים ללא תכלית. [.] ומאידך גיסא – התבוננות זו מעוררת אותו לנצל כל רגע ולבחור את החלק הטוב שבירידת הנשמה למטה,

אזי מתמלאת כוונת ירידת הנשמה בגוף – שעל-ידי ירידה זו נעשית עלייה גדולה ביותר, ועד שבאים לתכלית העלייה של הנשמה – שהיא ניזוגית מן הגוף, היינו, שלאחרי שהנשמה מגלה את מעלת הגוף, אזי נעשה הגוף משפיע להנשמה.

(תורת מנחם תשי"ד כרך י, עמ' 195)

משא ומתן בתורת הגר"א

הרבי כתב לפרש דברי הגר"א, השאיר בצריך עיון כשלא נזכר בהם דבר מפורש, או כאשר הדברים נשארו ללא ביאור, וגם דחה הגהותיו כשניתן לפרש בדרך אחרת • פעם כתב: "מכיון שביאור הגר"א נלקט על-ידי תלמידיו, שמא הוכנסו מילים אלו שלא בדיוק במקומן" • ועל ניסיון מדפיסי וילנה לשרבב לדברי הצמח-צדק מילים בכבודו של הגר"א • רשימה שלישית

וממשיך הרבי:

והנה כל זה לדעת הגר"א. ומה שקשה בזה הוא על-פי מה שאיתא בכתבי האריז"ל (דברים י, כב) דתבערה וקברות התאוה מדריגות נפרדות הם (כתר ובינה).

ומקשה:

אבל תמיהה לי כי מוכח במדרשי רז"ל, שנחשון מת בקברות התאוה, והוא בספרי על פסוק והאספסוף אשר בקברו ר"ש בן מנסיא אומר אלו הזקנים שנאמר אספה לי שבעים איש, ובילקוט שמעוני מונה אותם בשמותיהם ונחשון בתוכם. וצריך עיון גדול מפני מה לא הביא ראיה מוכחת זו לא הגר"א ולא בספר מי השילוח.

"הפירוש צריך עיון גדול"

בסיום מסכת מידות איתא "ברוך המקום ברוך הוא... שבחר באהרן ובכניו לעמוד ולשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים", והתמיהה ידועה (ליקוטי שיחות כרך יא עמ' 119 ואילך): העבודה דקודש הקדשים היא חד-פעמית, אחת בשנה, ובחירת אהרן ובניו לעמוד לשרת בכהונה היא לכל עבודות

הסוד נמצא בספרי מפורש

בשנת תש"י התפרסם מאמר מאת הרב ירוחם ליינער, ובו התבטא "שהגר"א כיון ברוח קדשו בסוד ה' ליראיו, שנחשון מת בקברות התאוה". הרבי העיר על כך (אגרות קודש כרך ג' עמ' רכה):

צריך עיון גדול אם אפשר לומר כך מכמה טעמים... - והעיקר כי הגר"א עצמו מפרש יסודו. וזהו לשונו [=של הגר"א] (על מה שנאמר שנחשון מת בשנה השנית): מת בקברות התאוה כי היה מהקצינים שבמחנה, עד-כאן לשונו.

וכונתו, כי כל היוצאים ממצרים היו נכנסים לארץ, לולא חטא המרגלים (ואולי זהו הטעם דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ), לבד אלו שמתו בתור עונש וכו'. ומיתת צדיקים בשנה השניה - שאז מת נחשון - מצינו בכתוב ותאכל בקצה המחנה, שפירש רבי שמעון בן מנסיא בספרי שם בקצינים שבהם בגדולים שבהם. ואף שזה היה בתבערה, הנה על-פי מה שנאמר במוסעי (לג, טז) משמע דתבערה נכללת בקברות התאוה - המקום עצמו שנזכר לפני זה שם (יג, ג), כי לא מצינו נסיעה בנתיים. ועיין-שם בספרי.

כלל, הנה בהמשך הדברים הן לפניו והן לאחריו כשמביא הצמח-צדק ראשונים כותב מיט א ברייטקייט [=ברחבות] שלא בערך ופשיטא אשר בחדא מחתא לא היה עושה שינוי כזה, ויעוין גם-כן בפסקי דינים בתחילתו דף א' ודף ב' והמילואים לזה שנדפסו בשאלות-ותשובות צמח-צדק שער המילואים הוצאת קה"ת שנעתק מהביכילעך, שם מביא הצמח-צדק דברי הגר"א ויראה שם סגנונו בזה. והשווה: שו"ת אורח חיים סימן ד סעיף ב: "ראיתי בביאור הגאון ז"ל". סימן ז סעיף א. סוף סימן יא.

פירוש התוספות מוקשה לאור הגר"א

באחת מרשימותיו לפני הנשיאות מצויה רשימת הערות שכתב הרבי על קונטרס שכתב רב תלמיד-חכם גדול, והרבי מעיר לו (רשימות גליון קמח עמ' 14):

מה שכתב ליישב לשון התוספות (קדושין יב, ב) לפירוש הגר"א (ביאורי הגר"א לשו"ע אה"ע סק"ו סק"ט) [שהתוס' ס"ל שביאת יום אינה צריכה להיות בפני עדים] - דוחק גדול לפרש כן, דאי אפשר ליישב זה בלשון תוספות ד"ה דמקדש (יבמות נב, א). גם: מנא ליה לתוספות לחלק בפשיטות כל כך בין יבמה לקידושי דעלמא. עיין שם בפענוחים שנרשמו על-ידי המו"ל. וברשימת הרבי בליקוטי שיחות (כרך יט עמ' 463): "בענין נוסחת לחי עולמים... המגן אברהם" סימן רז - לא גילה דעתו... וצריך עיון בסברתו... וכספק זה הוא גם כן ברעת הגר"א."

כי אדרבה, הצמח-צדק, בהתייחסו לדברי הגר"א השתמש שם במילים "ואינה תשובה". גופו של הסיפור (כפי שמספר כ"ק אדמו"ר באגרות קודש כרך ח' עמ' רלח; כרך ט עמ' תמו) שמע הרבי מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, שסיפר לו כדברים הבאים: הספר פסקי דינים נדפס בוילנה - עיר מבצר המנגדים בעת ההיא, שידם היתה תקיפה - בתקופת חירום שבין מלכא למלכא (פטירת אדמו"ר מהר"ש טרם קבלת הנשיאות על-ידי אדמו"ר מוהרש"ב). המדפיסים ניצלו עובדה זו (הבחור הזעזער והמפקחים עליו או גם המוציאים-לאור) והוסיפו שורותיים (ובהם המילים "הגר"א הביא מנדרים דמ"ט שעטני מעיל ואנוכי בעניי לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דהרי ועל שפם יעטה"), ותיכף כשיצא הספר לרפוס - אחזו חסידי ליובאוויטש בכל האמצעים הנחוצים וחזרו והדפיסו את העמודים האחרונים בנוסח המקורי של הצמח צדק. כמוכן, שלא הצליחו לבער את כל העותקים שבהם הנוסח המזויף.

הרבי מדגיש בנושא כמה נקודות:

(א) תחת-ידי [מצוין] כתב-יד (מעתיק. גוף-כתב-יד-קדשו נשאר מעבר לים) של חלק הפסקי-דינים הנ"ל. וכמוכן אין שם שורותיים אלו. (ב) עניין [זה] שהוא בהיפך הגמור והמוחלט מיחסו של אדמו"ר הצמח-צדק בעניני תורה שלבו בזה כלב הארי ועיין בפסקי דינים להצמח-צדק בסימומו למה שכותב בהנוגע להוראת אדמו"ר הזקן, והגם כי מי אני כו' מכל מקום תורה היא וכו', אף שבדואי דבריו היו קדושים בעיני הצמח צדק, ואיך זה אפשר למה שכתב שם... שהוא היפך השכל אי אפשר שיכתוב דברים כאלו. (ג) מלבד שאינו כתוב בסגנונו של הצמח-צדק

הכוהנים: במקדש כולו ובמשך כל השנה כולה וכו'.

ובביאורי הגר"א - ד"בית קדשי הקדשים" מוסב על בית המקדש בכללו - שהינו קודש לגבי שאר מקומות המקודשים. על כך אמר הרבי:

אבל הפירוש צריך עיון גדול, כי [נוסף לזה

שבמסכת כלים עצמה נמנו כמה מעלות בהקדשות בית המקדש עצמו, ורק אחד מהם נקרא שם "קדש הקדשים", הרי' במסכת מדות עצמה הוזכר "קדש הקדשים" לענין מדתו וכו' והכוונה לקדש הקדשים ממש... ואין יתכן לומר שהפירוש ד"קדשי הקדשים" ישנתה בסיום המסכת מהמופשר כמה פעמים לעיל מיניה? אף שבדוחק יש לומר דשאני הכי דנאמר "בבית קדשי הקדשים".

ובדומה לכך מצינו בליקוטי שיחות (כרך כב עמ' 59 הערה 33) בענין לקיחת כפרות למעוברות:

וצריך עיון בביאור הגר"א [סתרה] שם דמבאר דברי הרמ"א בנוגע לעובר נקבה - "דקיימא לן עובר ירך אמו" (וראה גם פרי מגדים (אשל אברהם) שם) - דלכאורה, אם יכין למה צריכה ליקח תרנגול בפני עצמו אולי תלך זכר ולא אמרינן בזה עובר ירך אמו? ראה דעת תורה למהרש"ם שם. ואולי כוונתו על דרך המבואר לקמן בפנים [השיחה] סעיף או"ו. ואין כאן מקומו.

כפורים תשי"ט השמיע הרבי שיחה מיוחדת בהתוועדות (תורת מנחם כרך כה עמ' 153) שנפתחה כך:

בנוגע לעבדים כעננים יש פלוגתא (שמעורב בה גם הגאון מווילנה) אם הם חייבים במקרא מגילה ובכל עניני פורים... ובנוגע לעבדים סתם - כותב המגן אברהם: "בבית יוסף משמע אפילו אין משוחזרים". ויש דעות - ובתוספת הגר"א - שעבדים סתם אין חייבים כפורים כיון שלא היו באותו הנס. ההסבר היה (גם) על-פי רוחניות העניינים.

סימוכין בנגלה ובנסתר לדעה שנשללה

כפורים תשס"ז (תורת מנחם כרך טז עמ' 154 ואילך) דן הרבי בשאלה: מתי צריך לברך את הברכה שאחר קריאת המגילה, האם תחילה לברך

ואחר-כך לברוך, או לברוך תחילה את המגילה ואחר-כך לברך.

המגן אברהם מביא מסדר היום ש"אם רצה מברך ואחר-כך כורך", ואילו הגר"א שולל דעה זו באופן נחרץ ביותר ("מיט א געוואלדיקער התפעלות").

הרבי אומר שמדברי אדמו"ר הזקן משמע לכאורה שהוא סבור כמגן אברהם, אך לפועל לא שמע מכ"ק אדמו"ר הרי"צ כיצד צריך להיות הסדר.

אבל הרבי המשיך:

וכיון שיש בזה סברות לכאן ולכאן, צריך לכל הפחות להראות פנים להדעה שהובאה במגן אברהם (שאותה שולל הגר"א). והרב ביאר זאת הן על-פי נגלה והן על-פי פנימיות.

המלים הוכנסו שלא במקומן

ביום ב' דחג השבועות תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז כרך ב' עמ' 86 ואילך) האריך הרבי בביאור מחלוקת הראשונים אם צריכים לדיעת טעמי ההלכות בעת פסקי דינים:

מחד - שיטת הרמב"ם והבית יוסף שאין צריך לדיעת טעמי ההלכות, ומאידך - שיטת הרא"ש, רש"י ואדמו"ר הזקן שיש לדעת טעמי ההלכות. במהלך הביאור (שם עמ' 91) הביא הרבי מה שכתוב בביאור הגר"א, העומד על פסקי דין הבית-יוסף "שליש בתלמוד" ומציין לרש"י. הרבי הקשה: וצריך עיון גדול, הרי שיטת הבית יוסף היא כרמב"ם, היפך שיטת רש"י. וכאן התבטא הרבי:

מכיון שביאור הגר"א נלקט עליידי תלמידיו, שמא ("לא מופרך לגמור") הוכנסו מילים אלו שלא בדיוק במקומן.

הפירוש האמיתי - על-פי הקבלה

נאמר בזהר [חלק ג' קצח, א]: "תלת בבי דינין תיקנו (רבנן) בסדרי מתניתא, חדא קדמיתא בארבע

אבות נזיקין השור וכו', תניינא טלית דאשתכח, תליתאה שותפין ורזא דאבידה.. אורח דקרא נקטו דכתיב [משפטים כב,ח] על כל דבר פשע.. על שור על חמור על שה דא בבא קמא, דהכי הוא באינון מלין, על שלמה דא בבא מציעא, על כל אבדה דא בבא תליתאי".

ובניצוצי אורות שם: "קשה דכל דיני אבידה בכבא מציעא בפרק ב', א"מ".

ובניצוצי זוהר שם: "הגר"א בביאורו לתקוני זהר עשיראה (קמ"ז סע"א) כתב להגיה תניינא טלית דאשתכח ורזא דאבידה, תליתאה שותפין כו' על שלמה על כל אבדה כו' דא בבא מציעא, ומסיק ש"בבא תליתאי", "שותפין", נרמז בסיום הפסוק "עד האלקים יבוא דבר שניהם".

הרבי בש"פ בלק תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז ח"ב עמ' 260 ובספר השיחות תשנ"ב עמ' 370) תמה על הגהת הגר"א, ותיירץ באופן אחר מתוך הערות אביו בלקוטי לוי יצחק על-פי קבלה, וזה לשונו:

ולכאורה דוחק גדול להגיה בדברי הזוהר - ובשתיים, שיני הסדר שבוהר (ושינוי כפול: הן התחלת הענין והן בסיומו), והוספת סיום הפסוק שלא נזכר בוהר שלפנינו - בגלל קושיא זו, ובפרט שקושיא זו יש לתרצה על-פי ביאור אאמו"ר... (כדלקמן)

בהערות אאמו"ר: "פירש כל אבידה על שותפין, והיינו כל הוא יסוד שנקרא כל, והוא דכורא, אבדה הוא מלכות נוקבא, כי אשה נקראת אבדה כדאיתא בריש מסכת קידושין, וכל אבדה הוא חיבור ז'ו", והיינו שותפין, כי חיבור איש ואשה נקרא שותפות, כמאמר שלשה שותפין באדם, אביו ואמו כו'.

והיינו גם-כן מה שאמר לעיל תליתאה שותפין ורזא דאבדה, רזא יסוד, כמ"ש במא"א מע' רו ע"ש, אבדה מל' - "עין שם בארוכה, ומסיק: "ועתה מסולק קושיית א"מ שבניצוצי זהר".

הגרסה בפרקי אבות לדעת אדמו"ר הזקן

בהתוועדות ש"פ בלק תשל"ז (שיחות קודש

תשל"ז כרך ב' עמ' 249-248) התייחס הרבי לנאמר בפרקי אבות, פרק ה', שם במשנה יו"ד איתא: "חמשה קניינים קנה הקב"ה בעולמו".

במשנה זו ישנה גרסא (הגהות הגר"א) שצריך להיות "ארבעה קניינים", שכן איתא בגמרא (פסחים פז, ב) ומכילתא (עה"פ בשלח טו, טז) וזאת על-פי הסברא שאברהם וישראל הם אותו קניין.

אבל - קובע הרבי - מגרסת אדמו"ר הזקן בפרקי אבות שלו מוכח שאינו סבור כתיקון זה (וכן מוכח מדברי הצמח-צדק באור התורה).

בהזדמנות מסויימת (ליל שביעי של פסח תשכ"ט), בדירת כ"ק אדמו"ר הרי"צ, נסבה השיחה על קריאת מגילות שיר השירים וכדומה. הרבי (המלך במסיבו כרך א' עמ' רצו) ציין שאדמו"ר הזקן כותב שאין מברכים והגר"א כותב שכן, והוא הדין לשאר מגילות בזמנם - מצד קריאתה ביום טוב ואפילו שלא ממגילה כתובה.

הרוגז'צובי סבור שלברך (מצד הקריאה ביום טוב) שלא ממגילה כתובה - הוא שטות (והרי זה בדיוק כמו לברך על קוהלת).

בביאורי הגר"א לתיקוני זוהר (תיקון כא (נו,א)) על הא דאיתא שם "בן חמישים לוקנה", מציין שהתיקוני-זהר פליג על הא דאיתא באבות "בן שישים לוקנה". ואינו מפרש מאומה.

הרבי העיר על כך בש"פ עקב תש"מ (שיחות קודש תש"מ כרך ג' עמ' 871):

לפלא שהסתפק ב"פליג" ולא ביאר מאומה. גם במקום אחר (אגרות קודש כרך יו"ד עמ' קכד) מעיר הרבי בנושא הלכתי של חיוב מזוזות "להעיר מביאורי הגר"א על זה, שכתב צריך-עיון ולא ביאר כוונתו".

זיוף מכוון של מדפיסי וילנא

פולמוס גדול (ראה 'אספקלריא' מוסף כפר חב"ד גליון ה' טבת תשס"ח) התנהל סביב משפט שהשתרבו (בזרזין! - ראה להלן) במהדורה מסויימת של ספר פסקי דינים לצמח-צדק דף ס"ט עמוד ב', כאילו העדיף הצמח-צדק את דברי הגר"א על פני דברי אדמו"ר הזקן. אולם הדבר תוקן והתברר